
Mezinárodní právo soukromé – 4. seminář

Mgr. Klára Svobodová

Smluvní závazkové vztahy s mezinárodním prvkem

- přímá metoda úpravy (př. Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží – kupní smlouva)
- kolizní metoda úpravy (Římská úmluva, ZMPS)

Obligační statut

= právní řád, kterým se řídí závazkový právní vztah

- 1) právní řád státu
- 2) soubor mezinárodně sjednaných přímých norem

Kolizní metoda úpravy závazkových vztahů

- Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Římská úmluva)
 - ZMPS
-

Římská úmluva

- unifikace kolizních norem
- 4 pilíře úpravy:
 - 1) autonomie vůle stran
 - 2) aplikace práva nejúžeji spojeného s právním vztahem
 - 3) ochrana imperativních norem
 - 4) jednotná interpretace

Působnost Římské úmluvy - 1

- věcná
 - > smluvní závazkové vztahy s mezinárodním prvkem (čl. 1/1)
 - > čl. 1/2 – vyloučené otázky

Působnost Římské úmluvy - 2

- časová

-> smlouvy uzavřené po vstupu úmluvy v platnost (v ČR 1.7. 2006)

Působnost Římské úmluvy - 3

- osobní
- > použití před soudy smluvních států bez ohledu na bydliště či státní příslušnost osob, jejichž spor je řešen

Povaha Římské úmluvy

- univerzální (erga omnes)
 - > závazky ze smluv se vztahem k právu různých států (smluvním i nesmluvním)
 - > rozhodné právo určené na základě Úmluvy – i právo nesmluvního státu
 - => národní normy vyloučeny z aplikace

ZMPS

- úprava závazkových vztahů - §§ 9 a násl.
- od 1.7. 2006 – vyloučeny z aplikace v důsledku existence Římské úmluvy:
 - > §9
 - > §10
 - > §11
 - > §13
 - > §16

Volba práva

- základní hraniční určovatel u závazkových vztahů ze smluv

Volba práva v Římské úmluvě 1

- kolizní zásadně neomezená volba práva
 - možnost zvolit právní řád státu
 - charakter (čl. 3/1)
 - > výslovná
 - > vyplývá z ustanovení smlouvy
 - > vyplývá z okolností případu
-

Volba práva v Římské úmluvě 2

- tzv. dépeçage
 - > možnost zvolit pro jednotlivé části smlouvy různé právní řády (čl. 3/1)
 - změna volby práva (čl. 3/2)
 - dodatečná volba práva
-

Volba práva v Římské úmluvě 3

■ omezení volby práva

- > výslovné omezení u některých typů smluv – materializace řešení (čl. 5 a 6)
 - > článek 3/3
 - > veřejný pořádek – aktivní (čl. 7), pasivní (čl. 16)
 - > přednost úpravy v aktech komunitárního práva (článek 20)
-

Volba práva v ZMPS - 1

- kolizní neomezená volba práva
- volba právního řádu některého státu

- charakter:
 - > výslovná
 - > konkludentní

Volba práva v ZMPS - 2

- tzv. dépeçage
 - > možnost zvolit pro jednotlivé části smlouvy různé právní řády
- změna volby práva
- dodatečná volba práva

Náhradní kolizní kritéria v Římské úmluvě

- článek 4

- > použitelný i pro část smlouvy

- > obecná úprava

- články 5 a 6

- > zvláštní úprava pro spotřebitelské a individuální pracovní smlouvy

Článek 4 Římské úmluvy

- princip nejužšího spojení (odst. 1)
- domněnka charakteristického plnění (odst. 2)
- zvláštní domněnky (odst. 3 a 4)
- tzv. úniková doložka (odst. 5)

ZMPS - §10

- právní řád, jehož použití odpovídá rozumnému uspořádání vztahů (odst. 1) – obecná zásada
- odst. 2 a 3 – konkretizace obecné zásady – hraniční určovatele vedoucí k určení práva, jímž se zpravidla řídí jednotlivé typy smluv

Meze obligačního statutu

- některé otázky související se závazkovým vztahem nebo nezbytné pro jeho existenci se nemusí vždy řídit obligačním statutem
- => tyto otázky tak stanoví meze obligačního statutu

Meze obligačního statutu v Římské úmluvě

- Způsobilost k právům a právním úkonům
 - > čl. 1/2 pís. a) – vyloučená otázka
 - > čl. 11 – ochrana dobré víry při jednání s druhou fyzickou osobou na území téhož státu

Způsobilost k právům a právním úkonům

- dílčí otázky – zvláštní kolizní norma
- osobní statut = právní řád upravující otázky způsobilosti k právům a právním úkonům

Způsobilost k právům a právním úkonům

- fyzické osoby

- 1) způsobilost k právům

- > §3/1 ZMPS – lex patriae

- > i způsobilost být účastníkem řízení

- 2) způsobilost k právním úkonům

- > §3/1,2 – právo určené podle státní příslušnosti, subsidiárně české právo

- > omezení způsobilosti k právním úkonům

- 3) deliktní způsobilost - §15

Způsobilost k právům a právním úkonům

- právnické osoby
 - kritéria určení osobního statutu:
 - 1) zásada inkorporační
 - 2) zásada sídla
 - 3) zásada kontroly
-

Meze obligačního statutu v Římské úmluvě

- věcněprávní účinky smlouvy vůči třetím osobám
 - na základě některých smluv dochází k přechodu vlastnického práva k věcem, které jsou předmětem smlouvy
- ⇒ smlouva má účinky i vůči třetím osobám

zásadně se nepoužívá *lex causae*

Meze obligatorního statutu v Římské úmluvě

- materiální platnost smlouvy – otázka vzniku smlouvy
- otázky formování smlouvy - návrh na uzavření smlouvy a jeho přijetí, dovolenost předmětu smlouvy, náležitosti vůle a jejího projevu, shoda vůle stran
- článek 8
 - > lex causae (odst. 1)
 - > místo bydliště strany – strana namítá neplatnost smlouvy pro neexistenci jejího souhlasu (odst. 2)

Meze obligatorního statutu v Římské úmluvě

- formální platnost smlouvy
- článek 9

Článek 9 Římské úmluvy

- formální platnost smlouvy a jednostranného právního úkonu, který se týká smlouvy
- smlouva mezi osobami, které se nacházejí v téže zemi – lex causae nebo právo země, kde byla uzavřena (odst. 1)
- smlouva mezi osobami v různých státech – lex causae nebo právo jednoho ze států (odst. 2)
- spotřebitelské smlouvy – právo země, kde má spotřebitel bydliště (odst. 4)
- smlouvy týkající se nemovitosti – kogentní ustanovení práva země polohy nemovitosti

Meze obligačního statutu v Římské úmluvě

- obligačním statutem se řídí **zejména** (článek 10/1)
 - > interpretace smlouvy
 - > plnění závazku (+ článek 10/2 – právo země, kde se plnění uskutečňuje)
 - > důsledky porušení závazku
 - > zánik závazku, včetně promlčení a prekluze
 - > důsledky neplatnosti

Meze obligačního statutu podle ZMPS

- způsobilost k právům a právním úkonům
- věcněprávní účinky smlouvy vůči třetím osobám (=> §§5, 6 ZMPS)

X

- §12 ZMPS

§12 ZMPS

- jen movité věci
- věcněprávní otázky
 - > pís a), b), e) – projevy vlastnického práva
 - > pís c), d) – souvislost s přechodem vlastnického práva
- pouze ve vztahu mezi stranami smlouvy
- lex specialis k §§ 5 a 6
- rozšiřuje použití obligačního statutu

Výhrada vlastnického práva

- odkládá přechod vlastnického práva až do úplného zaplacení kupní ceny => výrazný vliv na přechod vlastnického práva
- věcněprávní účinky - erga omnes
 - inter partes
- účinky erga omnes - §§5 a 6 ZMPS
- účinky inter partes - §12 ZMPS

Meze obligatorního statutu podle ZMPS

- materiální platnost - §4 ZMPS

-> lex causae (zásada jednotného statutu pro platnost i účinky právního úkonu)

X

-> rozumné uspořádání vztahů => jiné kolizní kritérium (např. místo bydliště účastníka)

Meze obligatorního statutu podle ZMPS

- formální platnost - §4 ZMPS
 - > lex causae (pokud lex causae vyžaduje písemnou formu jako podmínku platnosti, není možná výjimka)
 - > lex loci actus – subsidiárně
 - > zvláštní kolizní normy pro formu některých úkonů - §18/2, §20 ZMPS, ZŠŠ

Meze obligačního statutu podle ZMPS

- změna závazku - postoupení pohledávky, převzetí dluhu, přistoupení k závazku, změna obsahu závazku

-> §11 ZMPS

§11 ZMPS

- obsahuje 3 hraniční určovatele v tomto pořadí:
 - > úmysl účastníků (volba práva)
 - > povaha věci
 - > lex causae
- účastníci si mohou zvolit právo, jinak se změna obvykle řídí lex causae

Změny závazku v Římské úmluvě

- čl. 12 – postoupení pohledávky – pouze dva okruhy problémů:
 - > právní režim vztahů mezi postupitelem a postupníkem – lex causae smlouvy o postoupení pohledávky
 - > okruh otázek, na které dopadá právo rozhodné pro postoupenou pohledávku

Meze obligačního statutu podle ZMPS

- zajištění závazku § 11
 - > účastníci si mohou zvolit právo
 - > povaha věci:
 - 1) zástavní, zadržovací právo
 - > právo podle místa polohy věci, která je předmětem
 - 2) převod práva
 - > právo, kterým se řídí převáděné právo

Meze obligačního statutu podle ZMPS

3) ručení

- > právo podle sídla (bydliště) ručitele tam, kde je poskytování ručení součástí jeho předmětu podnikání
- v ostatních případech se zajištění závazku řídí *lex causae*

Meze obligačního statutu podle ZMPS

- následky porušení závazku - náhrada škody, prodlení dlužníka či věřitele, odpovědnost za vady, odstoupení od smlouvy

-> §11 ZMPS

Meze obligatorního statutu podle ZMPS

- zánik závazku

-> závazek se zásadně řídí stejným právem od svého vzniku až do svého zániku -> zánik závazku se zásadně řídí lex causae

??? Příklad

Společnost Olivopulos se sídlem v Athénách a společnost Olivovník, s.r.o. se sídlem v Brně uzavřely dne 27.10.2005 smlouvu o dodávce 500 kg černých oliv. Ústně si dohodly výhradu vlastnického práva do úplného zaplacení kupní ceny. Společnost Olivovník zboží převzala, ale nezaplatila kupní cenu. Společnost Olivopulos požaduje vrácení zboží s ohledem na výhradu vlastnického práva. Společnost Olivovník namítá, že výhrada vlastnického práva byla neplatně sjednána, protože podle českého práva musí být v písemné formě. Podle řeckého práva nemusí být výhrada vlastnického práva sjednána písemně.

??? Příklad

Ve smlouvě byly obsaženy následující doložky:

- Na smlouvu se nevztahuje Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží.
- Tato smlouva se řídí řeckým právem.
- Místo dodání: Athény

??? Příklad

- 1) Určete obligační statut. Podle jakého předpisu budete postupovat?
 - 2) Posudte námitku české společnosti týkající se neplatnosti výhrady vlastnického práva.
-

??? Příklad

Ad 1) smlouva byla uzavřena dne 27.10.2005
=> nutno použít ZMPS

Strany si zvolily právo (§9 ZMPS) =>
obligačním statutem je řecké právo

??? Příklad

Ad 2)

výhrada vlastnického práva

- účinky inter partes

§4 ZMPS -> §12 ZMPS -> §9 ZMPS – řecké právo => ve vztahu mezi stranami je výhrada platná

- účinky erga omnes

§4 ZMPS -> §5 ZMPS – české právo – vůči třetím stranám je výhrada neplatná

??? Příklad

Jak by se změnila situace, kdyby byla smlouva uzavřena 27.10.2007?

Ad 1)

Nutno posuzovat podle ŘÚ
Článek 3 – řecké právo

??? Příklad

Ad 2)

- účinky erga omnes

§4 ZMPS -> §5 ZMPS – české právo

- účinky inter partes

§4 ZMPS -> §12 -> článek 3 ŘÚ